

Видавнича група «Наукові перспективи»

Християнська академія педагогічних наук України

«Вісник науки та освіти»

*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія»,
Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 8(38) 2025

Київ – 2025

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

"Bulletin of Science and Education"

*(Series" Philology ", Series" Pedagogy ", Series" Sociology ",
Series" Culture and Art ", Series" History and Archeology")*

Issue № 8(38) 2025

Kyiv – 2025

«Вісник науки та освіти (Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»)»:
журнал. 2025. № 8(38) 2025. С. 2449

Рекомендовано до видавництва Всеукраїнською Асамблеєю докторів наук з державного управління (Рішення від 01.09.2025 № 1/9-25)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія) та педагогіки (спеціальність - 011 Освітні, педагогічні науки)

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 23.12.2022 № 1166 журналу присвоєна категорія Б з філології (спеціальність - 035 філологія)

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної академії наук Азербайджану, Всеукраїнської асоціації педагогів і психологів з духовно-морального вихованні та Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління

Журнал публікує наукові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів філології, соціології, науки про освіту, історії, археології, а також, культурології та мистецтвознавства з метою їх впровадження у сучасний науково-освітній простір.

Цільова аудиторія: вчені, лінгвісти, літературознавці, перекладачі, мистецтвознавці, культурознавці, педагоги, соціологи, історики, археологи, а також, інші фахівці з різних сфер життєдіяльності суспільства, де знаходиться застосування тематика наукового журналу

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar

Головний редактор: Гурко Олена Василівна - доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови для нефілологічних спеціальностей Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, (Дніпро, Україна)

Редакційна колегія:

- ✚ Александрова (Верба) Оксана Олександрівна – доктор мистецтвознавства, доцент, професор кафедри теорії музики Харківського національного університету імені І. П. Котляревського, (Харків, Україна)
- ✚ Афонін Едуард Андрійович - доктор соціологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, (Київ, Україна)
- ✚ Булатов Валерій Анатолійович - старший викладач кафедри дизайну Українського гуманітарного інституту, член спілки дизайнерів України
- ✚ Вакулик Ірина Іванівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та мовної комунікації Національного університету біоресурсів і природокористування України (Київ, Україна)
- ✚ Волошенко Марина Олександрівна – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціальної роботи, Національний університет "Одеська політехніка" (Одеса, Україна)
- ✚ Вуколова Катерина Володимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології та перекладу Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна), доцент Дніпровського відділення центру наукових досліджень та викладання іноземних мов Національної академії наук України, Дніпро, Україна (Дніпро, Україна)
- ✚ Головна Алла Василівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології і перекладу Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- ✚ Гончарук Віталій Володимирович – к.пед.н., старший викладач кафедри хімії та екології «Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини», (м. Умань, Україна)
- ✚ Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- ✚ Колмикова Олена Олександрівна - кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін Дунайського інституту Національного університету "Одеська морська академія" (Одеса, Україна)
- ✚ Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)

- Новак Є.В.** 1616
*ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТ-
НІХ ФАХІВЦІВ ТУРИЗМУ В БОЛГАРІЇ: БІБЛЮГРА-
ФІЧНИЙ АСПЕКТ*
- Олянич В.В., Генкельман Є.С.** 1626
*ЕКОНОМІЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙ-
НОГО ВІДТВОРЕННЯ*
- Петрова Л., Петров І.** 1644
*ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВА-
ЦІЙ У ВІЙСЬКОВІЙ ОСВІТІ: ВІД КОНЦЕПТУ ДО
ПРАКТИКИ*
- Петухова Т.А., Гончаров В.О.** 1658
*ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ
ДИЗАЙНЕРІВ ЗАСОБАМИ ГРАФІКИ У ПРОЦЕСІ
КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОЕКТУВАННЯ*
- Подольський М.М.** 1669
*ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВ-
ЦІВ СФЕРИ ГОСТИННОСТІ: ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙ-
НОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ*
- Прохорчук О.М.** 1678
*ДЕЯКІ ПІДХОДИ В ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ВИКЛАДАЦЬКОГО ФАХУ З ВИКОРИСТА-
ННЯМ ЦИФРОВИХ РЕСУРСІВ, ЗОКРЕМА ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ*
- Ратушняк Н.О., Писарчук О.Т., Главацька О.Л.** 1688
*ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВ-
НОГО ОСВІТНЬО-РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА*

УДК 378.147:811:338.48(497.2)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-1616-1625](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-1616-1625)

Новак Євгеній Віталійович магістр, аспірант кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту педагогічного факультету, Мукачівський Державний Університет, м.Мукачево, <https://orcid.org/0000-0001-8104-1864>

ОСОБЛИВОСТІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ТУРИЗМУ В БОЛГАРІЇ: БІБЛІОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ

Анотація. У сучасному глобалізованому світі, де туризм є однією з найважливіших соціально-економічних сфер, знання іноземних мов стає не просто перевагою, а необхідною умовою для професійної компетентності фахівця. Ця обставина набуває особливої значущості для Болгарії, чий туристичний сектор активно розвивається, покладаючись на унікальний потенціал природних та культурних ресурсів. Ефективний розвиток галузі вимагає не лише раціонального використання цих ресурсів, але й якісної підготовки кадрів, здатних вільно комунікувати в міжнародному середовищі.

Вищезазначене обумовлює актуальність визначення особливостей іншомовної підготовки майбутніх фахівців туризму в Болгарії на основі аналізу наукових джерел. Метою дослідження є бібліографічний аналіз наукових праць, що висвітлюють проблеми та здобутки іншомовної підготовки фахівців туризму в Болгарії, а також її відповідність сучасним вимогам ринку. Ми виходимо з визнання, що досліджувана проблематика вимагає застосування комплексного, компетентнісного та системного підходів, що дозволить всебічно вивчити педагогічну літературу. Це дає можливість не лише глибше осмислити теоретичні засади, а й конкретизувати своєрідність наукових концепцій.

У процесі дослідження сфокусовано увагу на доцільності вважати сформовану іншомовну компетентність не просто академічною навичкою, а ключовим інструментом для вирішення професійних завдань. У Болгарії провідні освітні заклади, такі як Південно-Західний університет «Неофіт Рілський», Софійський університет та Економічний університет у Варні, адаптують свої програми, інтегруючи спеціалізовані курси та методики, орієнтовані на індустрію. Це включає використання сучасних технологій, зокрема платформ для дистанційного навчання, а також впровадження принципів English for Specific Purposes (ESP).

У висновку, іншомовна підготовка майбутніх фахівців туризму в Болгарії є багатограним і динамічним процесом, що постійно вдосконалюється у відповідності до вимог глобалізованого світу та стратегічних цілей розвитку національної туристичної індустрії.

Ключові слова: іншомовна підготовка, освітній процес, фахівці з туризму, компетентнісний підхід, іншомовна культура фахівця, вища освіта.

Novak Yevhenii Vitaliiovych Master's degree, postgraduate student at the Department of Preschool, Primary Education and Educational Management of the Faculty of Education at Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0001-8104-1864>

FEATURES OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING FOR FUTURE TOURISM PROFESSIONALS IN BULGARIA: BIBLIOGRAPHIC ASPECT

Abstract. In today's globalised world, where tourism is one of the most important socio-economic sectors, knowledge of foreign languages is not just an advantage, but a prerequisite for professional competence. This circumstance is particularly important for Bulgaria, whose tourism sector is actively developing, relying on the unique potential of natural and cultural resources. Effective development of the industry requires not only the rational use of these resources, but also high-quality training of personnel capable of communicating freely in an international environment. The above determines the relevance of identifying the characteristics of foreign language training for future tourism specialists in Bulgaria based on an analysis of scientific sources. The aim of the study is to conduct a bibliographic analysis of scientific works that highlight the problems and achievements of foreign language training for tourism specialists in Bulgaria, as well as its compliance with modern market requirements. We proceed from the recognition that the subject under study requires the application of a comprehensive, competence-based and systematic approach, which will allow for a comprehensive study of the pedagogical literature. This makes it possible not only to gain a deeper understanding of the theoretical foundations, but also to specify the uniqueness of scientific concepts.

The study focuses on the advisability of considering foreign language competence not simply as an academic skill, but as a key tool for solving professional tasks. In Bulgaria, leading educational institutions such as South-West University Neofit Rilski, Sofia University and the University of Economics in Varna are adapting their programmes by integrating specialised courses and industry-oriented methodologies. This includes the use of modern technologies,

in particular distance learning platforms, as well as the introduction of English for Specific Purposes (ESP) principles.

In conclusion, foreign language training for future tourism professionals in Bulgaria is a multifaceted and dynamic process that is constantly being improved in line with the requirements of a globalised world and the strategic development goals of the national tourism industry.

Keywords: foreign language training, educational process, tourism specialists, competence-based approach, foreign language culture of specialists, higher education.

Постановка проблеми. У сучасному глобалізованому світі знання іноземних мов є необхідністю, а багатомовність розглядається як стратегічна інвестиція. З розширенням Європейського Союзу мовна політика держав-членів спрямована на раннє вивчення щонайменше двох іноземних мов, що підкреслює їхню роль як базових навичок [1]. У мобільній та багатокультурній Європі вільне володіння іноземними мовами є вирішальним фактором для успішного працевлаштування випускників. Болгарія, будучи середньою за розміром європейською країною, усвідомлює, що її конкурентоспроможність на міжнародному туристичному ринку залежить не від масштабів, а від якості та унікальності пропонованого туристичного продукту. Цей продукт ґрунтується на потенціалі природних та культурних туристичних ресурсів, а його сталий розвиток вимагає науково обґрунтованих рішень. У цьому контексті, професійна підготовка фахівців туризму є важливою, а іншомовна компетенція стає ключовим елементом.

Варто наголосити, що динамічний розвиток туризму сприяє відродженню національних традицій, розширенню світогляду та посиленню мотивації до пізнання нового, одночасно формуючи стійку потребу в підготовці висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно виконувати професійні завдання.

Одним із ключових аспектів якісної професійної підготовки майбутніх спеціалістів туристичної галузі залишається цілеспрямована іншомовна підготовка, оскільки володіння іноземними мовами становить важливий індикатор професійної компетентності фахівця туристичного профілю.

Болгарська туризмологія здебільшого формується силами університетських науковців — професорсько-викладацького складу [12]. На це впливають два взаємопов'язані чинники. По-перше, існує нагальна потреба у науково обґрунтованих і дієвих рішеннях для широко-масштабного розвитку туристичної галузі країни.

По-друге, еволюція дисципліни безпосередньо пов'язана з академічною діяльністю університетських професорів, для яких наукові дослідження є складовою кар'єрного зростання — включно з підготовкою дисертацій та здобуттям наукових ступенів.

У контексті іншомовної підготовки майбутніх фахівців у туризмі це означає, що наукові інтереси і публікаційна активність університетських дослідників суттєво визначають зміст, методи й пріоритети мовної підготовки; відповідно, бібліографічний аналіз наукових джерел дозволяє простежити, як академічна мотивація та практичні потреби ринку впливають на формування навчальних програм і методик іншомовного навчання в Болгарії.

Мета статті є бібліографічний аналіз наукових праць, що висвітлюють проблеми та здобутки іншомовної підготовки фахівців туризму в Болгарії, а також її відповідність сучасним вимогам ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За початок болгарської науки про туризм — болгарської туризмології — загалом прийнято вважати 1968 рік, коли відбулась перша наукова конференція, присвячена проблематиці розвитку міжнародного туризму в Болгарії

Ця подія стала важливим відправним пунктом для кристалізації наукових підходів і методологій у вивченні туристичної сфери країни та започаткувала систематичне дослідження її економічних, соціальних і культурних аспектів [12]. Болгарські вчені активно розробляють адаптовані моделі, прикладні методології та системи показників для всебічного розуміння специфіки туристичної діяльності. Мета цих досліджень — не лише пояснити існуючі проблеми, але й запропонувати конкретні шляхи їх вирішення, забезпечуючи адекватну реакцію суб'єктів туристичного ринку. Проблеми розвитку туризму в Болгарії розглядали в своїх роботах: В. Алієва-Барановська, І. Дахно, В. Ганский, М. Мальська та ін.

Вивченням туризму як однією з найважливіших сфер діяльності в сучасній економіці країни займалися такі науковці як: В. Кобися та М. Чепелевська, А. Кузишин, М. Мальська, А. Мельник та ін.

У зв'язку з цим слід зупинитися більш детально на аналізі тих досліджень, які присвячені особливостям розвитку освіти в Болгарії, у тому числі й професійної підготовки майбутніх фахівців готельного господарства і туризму в професійних школах.

Методологія. У дослідженні було застосовано комплексний, компетентнісний та системний підходи, що дозволило провести всебічний аналіз педагогічної літератури.

Виклад основного матеріалу. Якісна підготовка фахівців туристичної галузі є одним із пріоритетних завдань сучасної вищої освіти в

Європі та Україні. Майбутні спеціалісти повинні мати високий професійний рівень, володіти необхідними компетентностями та прагнути до постійного вдосконалення. Особливо важливим є володіння кількома іноземними мовами на професійному рівні. Зазначимо, що ці вимоги до підготовки фахівців закріплені в основних законодавчих актах України, зокрема Конституція України, Закони України «Про освіту»[4], «Про вищу освіту»[3], «Про туризм» [5] та в Національній доктрині розвитку освіти.

В умовах міжнародного туризму, взаємодія з іноземною мовою набуває мультикультурного аспекту, оскільки передбачає контакт між двома або більше культурами. Це обумовлює важливість формування міжкультурної компетентності, яка є аналогічною концепціям міжкультурної педагогіки чи міжкультурного менеджменту. Однак, слід розрізняти саму здатність до комунікації та її фактичну реалізацію. Важливо розуміти, що наявність комунікативної компетентності не є єдиною передумовою для успішної міжкультурної комунікації, оскільки остання вимагає також практичних навичок та адаптивності. Іншомовна підготовка розглядається як інструмент, що дозволяє майбутнім фахівцям не лише ефективно обслуговувати туристів, а й вивчати передовий міжнародний досвід та адаптувати інноваційні моделі для розвитку болгарського туризму [3;1]. Так, зокрема у дослідженні [6] термін «культурна компетентність», який походить від поняття «комунікативна компетентність», охоплює ширше розуміння навичок і включає як обов'язковий компонент мову та культуру. Вивчення іноземної мови вимагає не лише опанування граматики, фонетики та лексики, а й розуміння культурного контексту, оскільки справжнє спілкування відбувається на тлі реального життя. Тому, оволодіння мовою є нерозривно пов'язаним із засвоєнням культурних особливостей, що відображає загальний культурний рівень людини. Автор зазначає: «Виходячи з того, що вивчення іноземної мови акцентує насамперед на зв'язку між рідною та іноземною мовами, то, здається, логічно шукати спільні риси між культурою та вивченням іноземної мови. Дійсно, граматика, вимова на основі фонетики та лексика становлять основу, на якій будуються знання іноземної мови».

Питання іншомовної підготовки майбутніх фахівців туризму в Болгарії розглядається в ключових стратегічних документах, таких як Національна стратегія сталого розвитку туризму в Республіці Болгарія (2014-2030) [7] та Стратегія розвитку вищої освіти в Республіці Болгарія (2021-2030) [9]. Ці документи наголошують на важливості підвищення кваліфікації кадрів, що включає володіння іноземними мовами, а також на необхідності інтеграції іншомовної підготовки в навчальні програми, що відповідають потребам туристичної галузі.

Сучасна болгарська туризмологія демонструє виразну прагматичну орієнтацію, зосереджуючись на розв'язанні актуальних проблем, що постають перед туристичною галуззю Болгарії. Цей науковий підхід спрямований на удосконалення туристичної практики через глибокий теоретичний та емпіричний аналіз. Болгарські вчені активно розробляють адаптовані моделі, прикладні методології та системи показників для всебічного розуміння специфіки туристичної діяльності. Мета цих досліджень — не лише пояснити існуючі проблеми, але й запропонувати конкретні шляхи їх вирішення, забезпечуючи адекватну реакцію суб'єктів туристичного ринку.

На основі аналізу ключових слів у наукових працях можна виділити три основні вектори розвитку болгарської турології [11;10;12]:

Системний аналіз туризму. Дослідження туризму як комплексної, взаємопов'язаної системи.

Економіка та маркетинг туризму. Вивчення економічних аспектів галузі та розробка ефективних маркетингових стратегій.

Управління туризмом та готельним бізнесом. Фокус на оптимізації управлінських процесів у сфері туризму та готельного господарства.

Аналіз наукових джерел дозволяє прийти до висновку, що ефективний розвиток туризму в Болгарії можливий лише за умови раціонального використання та збереження ресурсів. Це вимагає тісного зв'язку між туристичною практикою і науковими дослідженнями. Науковці розробляють моделі, які дозволяють оптимізувати туристичну діяльність, мінімізувати негативний вплив на довкілля та максимізувати економічні вигоди. Таким чином, наукове обґрунтування стає основою для розширення та інтенсифікації туристичної діяльності, що у свою чергу впливає на зміст освітніх програм для майбутніх фахівців.

В умовах глобалізації та посилення міжнародної мобільності, іншомовна підготовка стає не просто перевагою, а імперативом для майбутніх фахівців туризму. Туристичний сектор Болгарії активно взаємодіє з іноземними туристами, інвесторами та партнерами. Отже, володіння кількома іноземними мовами, зокрема англійською, німецькою, французькою є обов'язковою умовою для успішної кар'єри. Іншомовна підготовка розглядається як інструмент, що дозволяє майбутнім фахівцям не лише ефективно обслуговувати туристів, а й вивчати передовий міжнародний досвід та адаптувати інноваційні моделі для розвитку болгарського туризму [11].

Таким чином, бібліографічний аспект підкреслює, що іншомовна компетентність є невід'ємною частиною сучасної науково-обґрунтованої підготовки кадрів для туристичної індустрії Болгарії.

Проаналізуємо особливості іншомовної підготовки майбутніх фахівців з туризму в Болгарії.

Так, зокрема, на кафедрі туризму Південно-Західного університету «Неофіт Рілський» (м. Благоевград, Болгарія) активно впроваджується програма іншомовної підготовки, центральне місце в якій посідає вивчення англійської мови [10]. Метою академічного аналізу цієї програми є оцінка її відповідності сучасним вимогам туристичної галузі. Дослідження спрямоване на верифікацію навчальних матеріалів та методик викладання, що використовуються в процесі навчання, на предмет їхньої релевантності до потреб зацікавлених сторін (здобувачів, роботодавців, туристичної індустрії в цілому). Такий підхід забезпечує високу якість підготовки майбутніх фахівців, здатних ефективно працювати в міжнародному туристичному середовищі. У процесі викладання англійської мови для спеціалізованих цілей, зокрема для туристичної індустрії, традиційний підхід до навчання є надзвичайно актуальним і ефективним. Ця модель дозволяє точно визначити реальні ситуації, з якими майбутні фахівці зіткнуться у своїй професійній діяльності. Ключовим етапом у розробці навчальної програми є аналіз потреб (Needs Analysis). Цей процес виходить за рамки загального вивчення мови і зосереджується на конкретному робочому середовищі. Мета такого аналізу — виявити та чітко сформулювати вимоги до іншомовної комунікативної компетенції.

У своєму дослідженні [6] авторка зазначає, що ефективність вивчення англійської мови для спеціальних цілей у сфері туризму безпосередньо залежить від мотивації та академічних досягнень здобувачів, що, у свою чергу, впливає на їхню готовність до подальшої професійної діяльності. Вивчення іноземної мови часто становить значні труднощі для здобувачів, тому їхні успіхи визначаються наполегливістю, вибором ефективних методик навчання та толерантністю до зусиль. Ключовим чинником, що сприяє прогресу та готовності здобувачів, є наочність у викладанні, яка допомагає візуалізувати практичне застосування здобутих знань у реальному професійному середовищі.

За останні роки в Академії ім. Д.А. Ценова відбулася значна модернізація освітнього процесу, спрямована на посилення іншомовної та міжнародної підготовки. На бакалаврському рівні були введені дисципліни, такі як «Економіка бізнесу» та «Міжнародний бізнес», що викладаються англійською мовою. Ще з початку 2000-х років кафедра «Туризму» розпочала дослідження щодо інтеграції інформаційних технологій у викладання іноземних мов. У 2003 році було успішно перевірено використання електронних тестів для достовірної оцінки знань здобувачів. Близько 2010 - 2011 років відбувся інший важливий крок: для всіх

здобувачів магістратури були запроваджені курси ділового спілкування чотирма мовами — англійською, німецькою, французькою та російською, з двома рівнями, що відповідали загальному рівню володіння мовою [10].

Результати цих досліджень, зокрема проекту «Ділова комунікація іноземною мовою», знайшли своє повне втілення у 2019 році, коли дистанційне навчання, спочатку розроблене для магістрів, стало доступним і для здобувачів бакалаврату. Платформа dl.uni-svishtov.bg стала основою для цих змін, а у 2020 році її можливості поширилися на денну та заочну форми навчання.

Софійський університет та Економічний університет у Варні також є визнаними центрами підготовки фахівців туризму. Ці заклади мають давні традиції й позитивну репутацію, що підкріплюється їхнім розташуванням: Софія, як столиця країни, та Варна, що вважається «морською столицею», є центрами ділової та туристичної активності. Їхні програми базуються на принципах English for Specific Purposes (ESP), що передбачає аналіз потреб туристичного ринку для визначення необхідної лексики та комунікативних навичок; впровадження сучасних методик, що дозволяють здобувачам вільно спілкуватися в професійному середовищі; розширення міжкультурної комунікації, що є актуальним і важливим для роботи з іноземними туристами.

Висновки. Аналіз особливостей іншомовної підготовки майбутніх фахівців туризму в Болгарії, дозволяє дійти висновку, що ця сфера є важливою для розвитку туристичної галузі країни. На основі дослідження документів та наукових праць, було виявлено, що: болгарська туризмологія демонструє виразну прагматичну орієнтацію, спрямовану на вирішення актуальних проблем галузі. Іншомовна підготовка розглядається як ключовий елемент, що забезпечує конкурентоспроможність на міжнародному ринку. Провідні університети, як Південно-Західний університет «Неофіт Рілський», Софійський університет та Економічний університет у Варні, впроваджують спеціалізовані програми з English for Specific Purposes (ESP), адаптовані до потреб туристичної індустрії. Навчальні програми включають не лише лінгвістичні компоненти, а й акцентують на міжкультурній комунікації, що дозволяє здобувачам розуміти та адекватно взаємодіяти з представниками різних культур. Болгарські заклади вищої освіти активно використовують сучасні інформаційні технології, зокрема платформи для дистанційного навчання та електронне тестування, для підвищення ефективності іншомовної підготовки. Основний акцент робиться на практичному застосуванні набутих знань та навичок, що забезпечує готовність випускників до успішної професійної діяльності в міжнародному туристичному середовищі. Узагальнюючи, іншомовна

підготовка майбутніх фахівців туризму в Болгарії є багатограним і динамічним процесом, що постійно вдосконалюється у відповідності до вимог глобалізованого світу і стратегічних цілей розвитку національної туристичної індустрії. *Перспективи подальших досліджень* вбачаємо в виокремленні педагогічних умов розвитку іншомовної підготовки фахівців з туризму в Болгарії.

Література

1. Василишина Н.М. Сучасна актуальність іншомовної підготовки фахівців сфери туризму в міжкультурній взаємодії. Діалог культур у Європейському освітньому просторі : матеріали V Міжнародної конференції. Київ : КНУТД, 2020. С. 99–104.

2. Жумбей М.М., Копчак Л.В., Познанський Р.В. Сучасні освітні програми для майбутніх фахівців у сфері туризму: акцент на іншомовну підготовку. Наукові інновації та передові технології. №3 (43). 2025. С. 1069-1082.

3. Закон України про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення 29.08.2025)

4. Закон України про освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 29.08.2025)

5. Закон України про туризм. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення 29.08.2025)

6. Кирякова-Динева Т. Культурна компетентност през призмата на чуждоезиковото обучение. Управление и устойчиво развитие. №3-4. 2008. URL:https://www.jmsd.bg/files/volumes/msd_21.pdf#page=455(дата звернення 27.08.2025)

7. Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България (2014-2030). URL:https://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/uploads/strategy-policy/strategy_2014-2030_13_05_2014-sled_ms_26_05_2014.pdf(дата зверн. 28.08.2025)

8. Стратегия за развитие на българската култура 2019-2029. София: Министерство на културата, 2019.: URL: http://mc.government.bg/files/5495_Strategy_culture_.pdf. (дата звернення 29.08.2025)

9. Стратегия за развитие на висшето образование в Република България (2021-2030). URL:<https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=154629>

10. Терзийска И., Ангелова Г. Обучението по английски език за специалност туризъм: анализ на нуждите. Управление и устойчиво развитие №3-4. 2008.

11. Lertola J. From translation to audiovisual translation in foreign language learning. Trans. Revista de traductología. 22. 2022. pp. 185-202.

12. Rakadzhivska S. 50 Years Bulgarian Science for Tourism. Journal of Tourism and Hospitality Management. Vol. 7, No. 1. 2019. pp. 149-162. DOI: 10.15640/jthm.v7n1a15

References

1. Vasylyshyna N.M. (2020). Suchasna aktualnist inshomovnoi pidhotovky fakhivtsiv sfery turyzmu v mizhkulturnii vzaemodii [the current relevance of foreign language training for tourism professionals in intercultural interaction]. Dialoh kultur u Yevropeiskomu osvitnomu prostori : materialy V Mizhnarodnoi konferentsii. Kyiv : KNUTD. S. 99–104. [in Ukrainian]

2. Zhumbey M.M., Kopchak L.V., Poznanskyi R.V. (2025). Suchasni osvitni prohramy dlia maibutnikh fakhivtsiv u sferi turyzmu: aktsent na inshomovnu pidhotovku [Modern

educational programmes for future specialists in the field of tourism: emphasis on foreign language training]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*. №3 (43). S. 1069-1082. [in Ukrainian]

3. Zakon Ukrainy pro vyshchu osvitu [Law of Ukraine on Higher Education]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennia 29.08.2025) [in Ukr]

4. Zakon Ukrainy pro osvitu [Law of Ukraine on Education]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia 29.08.2025) [in Ukr]

5. Zakon Ukrainy pro turyzm [Law of Ukraine on Tourism]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (data zvernennia 29.08.2025) [in Ukr]

6. Kyriakova-Dyнева Т. (2008). Kulturna kompetentnost prez pryzmata na chuzhdoezikovoto obuchenye [Cultural competence through the prism of foreign language teaching]. *Upravlenye y ustoi chyvo razvytye*. №3-4. URL: https://www.jmsd.bg/files/volumes/msd_21.pdf#page=455 (data zvernennia 27.08.2025) [in Bulgarian]

7. Natsyonalna stratehiya za ustoi chyvo razvytye na turyzma v Republyka Bъlharyia (2014-2030) [National Strategy for Sustainable Tourism Development in the Republic of Bulgaria]. URL: https://www.tourism.government.bg/sites/tourism.government.bg/files/uploads/strategy-policy/strategy_2014-2030_13_05_2014-sled_ms_26_05_2014.pdf (data zvernennia 28.08.2025) [in Bulgarian]

8. Stratehiya za razvytye na bъlharskata kultura 2019-2029. Sofyia: Mynysterstvo na kulturata (2019). [Strategy for the Development of Bulgarian Culture 2019-2029] URL: http://mc.government.bg/files/5495_Strategy_culture_.pdf . (data zvernennia 29.08.2025) [in Bulgarian]

9. Stratehiya za razvytye na vyssheto obrazovanye v Republyka Bъlharyia (2021-2030). [Strategy for the Development of Higher Education in the Republic of Bulgaria (2021-2030)] URL: <https://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp?idMat=154629> [in Bulgar]

10. Terzyiska Y., Anhelova H. (2008). Obuchenieto po anhlyisky ezyk za spetsyalnost turyzъm: analiz na nuzhdyte [English language training for tourism majors: needs analysis]. *Upravlenye y ustoi chyvo razvytye* №3-4. [in Bulgarian]

11. Lertola J. (2022). From translation to audiovisual translation in foreign language learning. *Trans. Revista de traductologia*. 22. pp. 185-202. [in English]

12. Rakadzhyska S. 50 Years Bulgarian Science for Tourism. *Journal of Tourism and Hospitality Management*. Vol. 7, No. 1. 2019. pp. 149-162. DOI: 10.15640/jthm.v7n1a15 [in English]

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>